

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและร่วมกันแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อเนื่อง เพราะนอกจากจะเป็นการทำลายสังคมและชุมชนแล้ว ยังพบว่ามีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีหลายฝ่ายให้ข้อสังเกตว่าปัญหายาเสพติดอาจจะมี ความเชื่อมโยงโดยตรงกับปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นและมีความพยายามที่จะพิสูจน์หรือพยายามหาหลักฐานมาอ้างอิงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามสถานการณ์ปัจจุบันก็มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าไปในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ทั้ง 3 จังหวัดคือจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พื้นที่เป็นแหล่งแพร่ระบาดของสารเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่มีการก่อเหตุความรุนแรงสูง (เครือข่ายวิชาการ วิจัย และข้อมูลด้านสารเสพติดในภาคใต้, 2549 ; เสวตาภรณ์ , 2551)

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดใน 3 จังหวัดดังกล่าว พบว่าในภาพรวมของพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของกัญชา ยาบ้า เฮโรอีน ยาแก้ไอ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ยาเสพติดประเภท club drug และยาแก้ไอผสมกับยาชนิดอื่นหลายชนิด ประมาณการผู้เสพใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ 20,000 - 30,000 คน พื้นที่ที่มีการจับกุมคดีเสพสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เมืองนราธิวาส สุโขทัย-ลก และเมืองปัตตานีตามลำดับ กลุ่มผู้ใช้ยาได้แก่ กลุ่มแรงงานภาคเกษตร รับจ้าง ประมง ว่างาน นักเรียน นักศึกษา วัยรุ่น ตามลำดับ และพบแนวโน้มผู้เข้ารับการรักษาใหม่เพิ่มสูงขึ้นมีอัตราส่วนมากกว่า ร้อยละ 70 ในแต่ละปี กลุ่มอายุของผู้เข้ารับการรักษาสูงสุดคือ 20-25 ปี และเกือบครึ่งเป็นผู้ติดยาบ้า กัญชา และเฮโรอีน ตามลำดับ(เครือข่ายวิชาการ วิจัย และข้อมูลด้านสารเสพติดในภาคใต้, 2549 ; เชียรชัย, 2547)

สำหรับผู้ป่วยยาเสพติด ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ในระดับไม่สามารถให้การบำบัดรักษาและติดตามเยี่ยมบ้าน หรือป้องกันส่งเสริมสุขภาพได้อย่างเต็มศักยภาพเนื่องจากกลัวความไม่ปลอดภัย เจ้าหน้าที่ไม่กล้าดำเนินงานเชิงรุกในพื้นที่กิจกรรมการบำบัดในชุมชน การติดตามเยี่ยมบ้าน จึงไม่สามารถทำได้ การจัดการบริการปฐมภูมิในพื้นที่ การให้บริการของสถานีนามัยไม่สามารถให้บริการได้เต็มที่ตามเวลาปกติ จึงส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงบริการทางสุขภาพของผู้ใช้ยาเสพติดและครอบครัว(สมนึกและคณะ, 2547 ; วิทยา, 2549 ; คณะกรรมการ

วิสามัญเพื่อสอบสวนและศึกษาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2551) นอกจากนี้เหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชน ไม่กล้าออกไปทำงานได้ตามปกติ กรีดยางไม่ได้ตามปกติ การค้าขายต้องปรับเปลี่ยนเวลา ผู้มาติดต่อซื้อขายลดลง การเดินทางไปไหน ต้องปรับเปลี่ยนเส้นทาง ปรับเปลี่ยนเวลาเดินทาง การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ กิจกรรมทางศาสนา อันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมต้องเปลี่ยนแปลงไป การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การพบปะสังสรรค์ลดลง หรือหมดไป ผู้ใช้ยาเสพติดบางรายต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักของครอบครัว ต้องย้ายบ้าน ถูกข่มขู่ ทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความระมัดระวัง เกิดความระแวงไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันก่อให้เกิด ความเครียดวิตกกังวล เกิดปัญหาสุขภาพจิต กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดบางรายใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้น ใช้ชีวิตมั่ว สุ่มอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพที่เรื้อรัง กล่าวคือผู้ใช้ยาเสพติดจะติด ยาเสพติดเรื้อรัง เกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งด้านร่างกาย เช่น การติดเชื้อ หรือ เกิดภาวะแทรกซ้อนทางจิต เวช เช่น การเกิดโรคทางจิตเวชเนื่องจากการ ใช้ยาเสพติดตามมา ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาพ ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาการรักษาที่นานขึ้น สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้น (นงนุชและคณะ, 2551; สุณีย์, 2552 ; อรุณา, 2550)

เห็นว่าปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคได้ส่งผลกระทบต่อ การเข้ารับ การบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติด ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจให้เข้ารับการบำบัดรักษา ความสามารถในการเข้าถึงบริการในการบำบัดรักษาได้มายน้อยเพียงใดหรือเป็นเหตุปัจจัยที่ผลักดันหรือขัดขวางต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในผลกระทบของปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา อันมีผลต่อการมารับบริการของผู้ป่วยยาเสพติดที่พบว่ามีปัญหาการแพร่ ระบาดของยาเสพติดอยู่มากใน 3 จังหวัดชายแดนใต้และยากที่จะแก้ไขได้ การศึกษาครั้งนี้จึงอาจจะทำให้ สัมพบข้อมูลอันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เข้าใจในสภาพปัญหา ยาเสพติดใน 3 จังหวัด การเข้ารับการ บำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติด และปัญหาความไม่สงบของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อ การบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเข้า รับการบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดภาคใต้

คำถามการวิจัย

ผลกระทบของปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาผลกระทบของปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาความไม่สงบต่อการเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจและสังคม (เครือข่ายวิชาการ วิจัย และข้อมูลด้านสารเสพติดภาคใต้, 2549 ; เสวตาภรณ์, 2551 ; สุนีย์, 2552 ; อรุณา, 2550) ซึ่งประกอบด้วยด้านต่างๆดังนี้

1. ผลกระทบด้านปัญหาสุขภาพ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอาจส่งผลให้ผู้ติดยาไม่กล้าไปบำบัดรักษา มีความเครียด หวาดกลัว เสียวัวญ เสรีใจ มีความหวาดระแวงระมัดระวัง อาจหาทางออกจากปัญหาสุขภาพจิตดังกล่าวด้วยการใช้ยาเสพติดเพื่อลดความกดดัน ความเครียดจากสถานการณ์ดังกล่าว
2. ผลกระทบด้านการจัดบริการสุขภาพ ในสถานพยาบาล ได้แก่ ศูนย์บำบัด - รักษา ยาเสพติด โรงพยาบาลชุมชนและสถานเอนามัย จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อระบบการจัดบริการสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะทำให้บุคคลากรทางสาธารณสุขในทุกกระดับ เกิดความเครียด หวาดกลัวต่อการถูกทำร้ายทำให้มีผลต่อบริการทางสุขภาพต่อประชาชน พบว่า สถานเอนามัยในพื้นที่ห่างไกลหลายแห่งต้องปิดบริการ ระบบการเยี่ยมบ้าน การปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน การติดตามดูแลผู้ป่วยหลังรักษา การออกให้บริการแพทย์เคลื่อนที่ในชุมชน มีข้อจำกัดทำได้เฉพาะในโรงพยาบาลเท่านั้น อีกทั้งการขึ้นสูรการออกมารับผู้ป่วยฉุกเฉินหรือการส่งต่อผู้ป่วยก็มีข้อจำกัด ไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มศักยภาพ เพราะเจ้าหน้าที่หวั่นเกรง หวาดกลัว ในความไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง ไม่มีกิจกรรมในเชิงรุก เช่น การบำบัดรักษาผู้ใช้ยาเสพติดในพื้นที่สารติดตามดูแลผู้ป่วยยาเสพติดหลังการรักษา การเยี่ยมบ้านหรือการทำค่ายบำบัด เป็นต้น ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการของผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ใช้ยาเสพติด ที่จะไม่ได้รับการดูแลทางสุขภาพอนามัยและการบำบัดรักษาที่มีประสิทธิภาพ

3. ผลกระทบด้านการดำรงชีวิตประจำวัน จากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนทั่วไป รวมถึงกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดมีกิจกรรมทางสังคมที่สร้างสรรค์ลดลง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนาและประเพณี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีของคนในพื้นที่ เช่นการทำละหมาดในเวลา กลางคืน หรือ ตอนเช้า การไปเวียนเทียน การไปร่วมงานแต่งงาน งานศพ หรือการทำบุญตักบาตร เป็นต้น มีข้อจำกัดทั้งนี้เพราะห่วงกลัวในความไม่ปลอดภัย ทำให้ไม่เกิดความรักสามัคคีกัน ไม่เกิด ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การข่มขู่ การลอบยิง ระเบิด ทำร้าย ทั้งประชาชน ข้าราชการทหาร ตำรวจ สิ่ง เหล่านี้ ทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หรือผู้ใช้ยาเสพติดบางคน บางกลุ่มอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความไม่สงบด้วย ก็ยังคงอยู่ในภาวะความไม่ปลอดภัย จึงกลัวถูกทำร้ายหรือกลัวถูกจับกุมจากทางราชการทำให้การดำรงชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติเช่น มีเวลาจำกัดในการค้าขาย ไม่สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้ตามปกติ ทำให้มีรายได้น้อยลง กิจกรรมผ่อนคลายลดลง ดำรงชีวิตด้วยความระมัดระวัง ไม่มั่นคง ทำให้เกิดภาวะเครียด ไม่กล้าเดินทางไปไหนหากไม่จำเป็น รวมถึงการไม่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดของกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งผู้ใช้ยาเสพติด ตกเป็นผู้ที่ถูกระวางสงสัย ไม่ได้รับการยอมรับเป็นที่น่ากลัวของคนทั่วไป ทำให้ยังไม่ได้รับการดูแล ที่ถูกต้องจากครอบครัวหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จึงยังทำให้ผู้ใช้ยาเสพติดอยู่กับกลุ่มของตนเอง ไม่ยอมเข้ารับการรักษา

นิยามศัพท์

ผลกระทบของปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการเข้ารับ การบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติด หมายถึง ผลกระทบด้านปัญหาสุขภาพ ด้านการจัดบริการ สุขภาพและด้านการดำรงชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยยาเสพติดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส อันเนื่องมาจากปัญหาความไม่สงบ เป็นอุปสรรคในการเข้ารับการบำบัดรักษา ยาเสพติด ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม (เครือข่ายวิชาการ วิจัย และข้อมูลด้านสารเสพติดภาคใต้, 2549 ; เสวตาภรณ์, 2551 ; สุนีย์, 2552 ; อรอุมา, 2550)

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในผู้ป่วยยาเสพติด จากศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดสงขลาและปัตตานี

ความสำคัญของการวิจัย

บทที่ 1

การวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยยาเสพติด สามารถวางแผนให้การดูแลได้ตรงกับปัญหา สาเหตุของการเสพติด ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามสภาพปัญหาความไม่สงบที่เหมาะสม และผู้ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยยาเสพติด จะเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคจากผลกระทบของปัญหา ความไม่สงบที่ผู้ป่วยได้รับ อันจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในการเข้ารับการบำบัดรักษาของผู้ป่วยยาเสพติดมีแนวทางในการช่วยเหลือให้ผู้ป่วยเข้าถึงบริการการบำบัดรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

-ตรวจสอบแผนรณรงค์ของปัญหาความไม่สงบ

-การแพร่ระบาดของยาเสพติดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

-ชนิดของผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อสังคม

2. ผลกระทบของปัญหาความไม่สงบต่อผู้ใช้งานยาเสพติด

-ผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อความไม่สงบในปัญหาสุขภาพ

-ผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อความไม่สงบในปัญหาการจ้างงานในชุมชน

-ผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อความไม่สงบในปัญหาการเข้าถึงบริการสุขภาพ

-ชนิดของผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อผู้ใช้งานยาเสพติดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. การบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด

-แนวคิดการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด

-รูปแบบการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด

-ขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด

4. ศูนย์บำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดจังหวัดยะลา

4.1 ความสำคัญของศูนย์บำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด

4.1.1 ตรวจสอบแผนรณรงค์ของปัญหาความไม่สงบ

ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 ได้มีการศึกษาถึงความรุนแรงของยาเสพติดใน การแพร่ระบาด ทั่วประเทศถึงผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อคนอื่นๆที่อาจเกี่ยวข้องกับคนเหล่านี้ การศึกษาไม่สงบ ในประเทศไทยมีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 ถึงปี ค.ศ. 2550 คำว่า "ไม่สงบ" เป็นคำที่คนส่วนใหญ่ใช้เพื่อหมายถึงความไม่สงบ ในจำนวนนี้เป็นผู้เสียชีวิต 2,200 คนและถูกบาดเจ็บ 3,650 คน เมื่อปี 1947 ถึงปี ค.ศ. 2147 มีการก่อเหตุความรุนแรง 1,250 ครั้ง ปี ค.ศ. 2548 มีการก่อเหตุความไม่สงบ 1,297 ครั้ง ปี ค.ศ. 2549 จำนวน 1,315 ครั้ง ปี ค.ศ. 2550 มีการก่อเหตุความไม่สงบถึง 1,315 ครั้ง